

บทที่ 1

บทนำ

1. ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

การเลี้ยงโคนมได้แพร่หลายไปทั่วทุกภาคของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรัฐได้ส่งเสริมให้เกษตรกรได้มีการเลี้ยงโคนมอย่างจริงจังนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) จนกระทั่งปัจจุบันแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) รัฐยังคงมีนโยบายส่งเสริมการเลี้ยงโคนมอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดแทนการนำเข้านมผงจากต่างประเทศและเพื่อพัฒนาการผลิตผลิตภัณฑ์นมภายในประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาผลิตภัณฑ์นมพร้อมดื่ม จากการทำนํ้านมดิบในประเทศมีไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ ทำให้ต้องสั่งนำเข้านมผงเพื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์นมชนิดต่างๆ เห็นได้จากบทความ “อาคม อนุมัติ ปี 2544 นำเข้านมผง 7.5 หมื่นตัน” (2543 : 8) ได้ระบุว่าคณะกรรมการนโยบายปศุสัตว์แห่งชาติได้อนุมัติข้อเสนอของคณะกรรมการพัฒนาโคนมและผลิตภัณฑ์นมที่เสนอให้มีการนำเข้านมผง ขาดมันเนย ในปี พ.ศ. 2544 จำนวน 75,550 ตัน เพื่อนำมาใช้ในการผลิตนมพร้อมดื่ม นมข้น นมเปรี้ยว และแปรรูปเป็นอาหารนมอื่นๆ นอกจากการเลี้ยงโคนมช่วยลดการนำเข้านมผงจากต่างประเทศแล้ว ยังจะเป็นการสร้างอาชีพใหม่ให้กับเกษตรกรที่ต้องประสบกับปัญหาด้านการผลิตและราคาผลผลิตตกต่ำได้มีทางเลือกในการประกอบอาชีพด้านการเกษตรเพิ่มมากขึ้น

การเลี้ยงโคนมในภาคใต้มีการส่งเสริมอย่างจริงจังในจังหวัดพัทลุง เมื่อปี พ.ศ. 2524 โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุงได้ให้เกษตรกรเช่าซื้อโคนมมาทดลองเลี้ยง ต่อจากนั้นจึงได้มีการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในจังหวัดพัทลุงเรื่อยมา ในช่วงปี พ.ศ. 2537 - 2539 รัฐได้มีโครงการเร่งรัดส่งเสริมการเลี้ยงโคนมโดยเร่งเพิ่มจำนวนแม่โคนมในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ในภาคใต้มีจังหวัดที่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ประกอบไปด้วย จังหวัดพัทลุง สงขลา ตรัง นครศรีธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในจังหวัดต่างๆ ดังกล่าว ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมเอง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ซึ่งมีพื้นที่น้อย มีแรงงานจำกัด และขาดแคลนเงินทุน รวมถึงปัญหาการรวมกลุ่มของเกษตรกร อีกทั้งในภาคใต้มีพื้นฐานการผลิตการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับพืชสำคัญทางเศรษฐกิจ อาทิเช่น ข้าว ยางพารา ปาล์มน้ำมัน กาแฟ มะพร้าว และไม้ผล เป็นต้น ซึ่งเป็นการผลิตที่อาศัยเทคนิควิธีการไม่มากนัก ต่างจากอาชีพการเลี้ยงโคนม

ซึ่งต้องให้ความเอาใจใส่ดูแลมากเป็นพิเศษและมีเทคนิควิธีการที่ย่างยากซับซ้อนกว่า อย่างไรก็ตาม ในบางจังหวัดของภาคใต้โดยเฉพาะจังหวัดพัทลุงถือได้ว่ามีความสำเร็จในการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมเป็นอย่างดี เกษตรกรมีการยอมรับการเปลี่ยนอาชีพการเลี้ยงโคนมจากอาชีพเสริมมาเป็นอาชีพหลักมากขึ้น รวมทั้งมีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมให้มีความเข้มแข็งขึ้นและมีโรงงานแปรรูปน้ำนมดิบเป็นของตนเอง

นอกจากการเลี้ยงโคนมมีความสำคัญในระบบการทำการเกษตรของจังหวัดพัทลุงแล้ว ยังมีการทำการเกษตรอื่นๆ ที่มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำนา ทำสวนยางพารา ปลูกผัก ปลูกพืชหลังนา ปลูกไม้ผล และการเลี้ยงสัตว์ต่างๆ รวมถึงการทำการประมงโดยการออกจับสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ซึ่งการทำการเกษตรดังกล่าวนี้มีความใกล้ชิดผูกพันอยู่กับเกษตรกรมานานาน แต่มักจะมีปัญหาในด้านการผลิต ได้แก่ ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ และการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช รวมถึงปัญหาด้านการตลาดและราคาผลผลิตตกต่ำ ต่างจากอาชีพการเลี้ยงโคนมที่สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นประจำทุกวันและมีการประกันราคาน้ำนมดิบ อย่างไรก็ตาม หากมองในด้านจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในจังหวัดพัทลุง จะเห็นได้ว่าในช่วงเกือบ 10 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากนัก จากในปี พ.ศ. 2536 มีจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมทั้งจังหวัด 161 ราย (กรมปศุสัตว์, 2537 อ้างถึงใน จรรย์จันทลักษณ์, 2538 : 53) มาในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวน 178 ราย ดังนั้น จึงมีความสนใจทำการศึกษาคัดสินใจการทำการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและเกษตรกรผู้ไม่เลี้ยงโคนมในจังหวัดพัทลุง โดยเฉพาะในอำเภอเมืองพัทลุงซึ่งมีเกษตรกรเลี้ยงโคนมมากที่สุดในจังหวัด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 ศึกษากระบวนการทำการเกษตร วิธีปฏิบัติ และความคิดเห็นในการทำการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและไม่เลี้ยงโคนม

2.2 ศึกษาปัจจัยด้านกายภาพชีวภาพ เศรษฐกิจสังคม และด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการเลี้ยงโคนม

2.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อการตัดสินใจระบบการทำการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและไม่เลี้ยงโคนม

2.4 ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ กับการตัดสินใจระบบการทำการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและไม่เลี้ยงโคนม

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

3.1 เพื่อจะได้เข้าใจระบบการทำการเกษตร วิธีปฏิบัติ และความคิดเห็นในการทำการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและไม่เลี้ยงโคนม

3.2 ทำให้ทราบความแตกต่างของปัจจัยในด้านต่างๆ กับการตัดสินใจระบบการทำการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและไม่เลี้ยงโคนม

3.3 ทำให้ทราบความสัมพันธ์ของปัจจัยในด้านต่างๆ กับการตัดสินใจระบบการทำการเกษตรของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมและไม่เลี้ยงโคนม

3.4 เพื่อให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในพื้นที่จังหวัดพัทลุง และพื้นที่อื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ได้ใช้ประกอบการวางแผนการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมในโอกาสต่อไป

3.5 เพื่อเป็นข้อมูลต่อหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐบาล ภาครัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และเกษตรกรทั่วไป ได้นำไปใช้ประโยชน์